

Suçta Yönelmiş Çocukların Tahliye Sonrası Topluma Kazandırılması

• **Yasemin Aydoğan**

• **Dündar Aydoğan**

Özet

Çocuğun bedensel, zihinsel ve psikolojik olarak yetişkinlerden farklı özellikler göstermesi suçta yönelmiş çocuklara farklı yöntem ve uygulamalarla yaklaşılmasını gerektirmektedir. Çocuğun büyüme ve gelişme sürecine paralel bir şekilde düzenlenen bu yöntem ve uygulamaların yargılama sürecinde olduğu gibi sonrasında da devam ettirilmesi, çocukların topluma kazandırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle çalışmada özellikle farklı ülkelerdeki tahliye sonrası uygulamalar da dikkate alınarak, suçta yönelmiş çocukların topluma kazandırılmasında bireylere, ailelere ve yetkili kurumlara düşen görev ve sorumluluklar konusunda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suçta yönelmiş çocuklar, tahliye sonrası koruma.

Abstract

The physical, intellectual and psychological differences of the children from the adults requires approaching to the juvenile offenders with different methods and implementations. Maintenance of such methods and implementations organized in parallel with the development of the growth and development of the child bear a great importance for adapting those children to the society.

In this study, for this reason, some recommendations have been delivered, taking the post-discharge implementations in different countries into the consideration, on the tasks and responsibilities of the individuals, families and pertinent authorities for adapting juvenile offenders to the society

Key Words: Juvenile offenders, post-discharge protection.

---

* Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi **
Yargıtay 11. Ceza Dairesi Tetkik Hakimi, Ankara.

• Giriş

içinde yaşadığımız yüzyılın karmaşıklığı, toplumsal değerlerin sürekli ve hızlı değişimi, ahlak kurallarının yarattığı karmaşa, düzensiz kentleşme, ekonomik bunalımlar suça yönelen çocukların sayısının artmasında etkili olmaktadır. Zamanla kazanılan olumsuz davranışların uygun ortam bulduğunda kendini göstermesi olarak nitelendirilen çocuk suçluluğunun yok edilmesinde, toplumlara büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir (Balo,1995:189).

Özkök (1996) yaptığı çalışmada, çocukları suça iten nedenleri araştırmış ve sonuçta bu çocukların % 80'inin işsiz olduğunu ve boş zamanlarını kahveye gitme, kumar oynama ve içki içme gibi kötü alışkanlıklarla geçirdiklerini belirlemiştir.

Suç, her ne sebeple ortaya çıkarsa çıksın çocuğun bedensel, zihinsel ve psikolojik olarak yetişkinlerden farklı özellikler göstermesi, suça yönelmiş çocuklara farklı yöntem ve uygulamalarla yaklaşılmasını gerektirmektedir (Akt.ünal,1999:13). Çocuğun büyüme ve gelişme sürecine paralel bir şekilde düzenlenen bu yöntem ve uygulamaların yargılama süresinde olduğu gibi sonrasında da devam ettirilmesi, çocukların topluma kazandırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Suçla yönelmiş ya da itilmiş bir çocuğun üretken ve çevresine uyumlu bir birey olarak tekrar topluma kazandırılması zor ve masraflı bir iştir. Bu nedenle hem bireylerin hem de toplumun yararı için suçlulukla mücadelede asıl çabanın suçluluğun önlenmesi üzerinde odaklaşması gerekmektedir (Kepenekçi ve Özcan,2001:275). Ancak, tüm uğraşlara rağmen yaş gereği en önemli işi oyun ve eğitim olan çocuklar, çocuk parkında ya da herhangi bir spor aktivitesinde olmaları gerekirken, ıslahevlerinde ya da tutukevlerinde karşımıza çıkabilmektedirler.

Suç olarak nitelendirilen bu olumsuz davranışların ortaya çıkış sürecinde hatta öncesinde yok edilmesi tüm toplumların ortak arzusu olmasına rağmen, suç

ortaya çıkararak koşulların tamamıyla yok edilememesi tahliye sonrası çalışmalarını önemli hale getirmektedir.

Ülkemizde yetişkinlerde olduğu gibi çocuklarda da tahliye sonrası koruma ve yardım çalışmalarını ilgili ayrı bir mevzuat ve bu çalışmalarını yürütecek resmi kurumlar bulunmamaktadır. Ancak, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü 1986 yılından beri bu konuda pilot proje yürütmektedir (A.B.,2001:41;A.B.,2002:77). Yürütülmekte olan bu çalışmalarda tahliye sonrasında ailelerinin yanına dönen çocuklara okula,işe yerleştirme ve karşılaştığı sorunları çözmede yardım desteği verilirken, çeşitli nedenlerden dolayı gidecek yeri olmayan çocuk ve gençler gönüllü bağışlarıyla kurulan ve giderleri karşılanan öğrenci evlerine alınarak akademik ve mesleki eğitimlerini burada sürdürmektedirler. Bu çocuk ve gençlerin kendilerini geliştirecek, eğitimlerine katkıda bulunacak kurslara ve yaz kamplarına katılmaları da sağlanmaktadır (Akt.Akyüz,2000:644).

Son yıllarda çocukların temel hak ve özgürlüklerini korumaya yönelik uluslararası standartların uygulanmasına yönelik pek çok gelişme olmasına rağmen, bu çabalar genellikle yasal ve idari yapılanmanın dışında gerçekleştirilmektedir. Yargılamanın asıl amacının toplumun korunması olduğu dikkate alındığında ve çocukların suça yönelmelerindeki tekrarların oranları incelendiğinde, özellikle çocuklar için tahliye sonrasında verilecek yardım ve destek zorunlu hale gelmektedir. Bu zorunluluk, konuya ilişkin kaynaklarda aşağıda özetlenen pek çok gerekçeye dayandırılmıştır.

• Çocukların cezalarının infazı nedeniyle toplumdan tamamen soyutlanarak normal hayata dönüşlerinde topluma uyumlarını beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir (A.B.,2001:46;A.B.,2002:77).

• Çocukları suç işlemeye yönelten nedenler ve et kisi tahliye sonrasında daha da yoğunlaşır (Özkök,1996:24).

• İçinde buldukları kritik gelişim dönemi nedeniyle kendilerini psikolojik yalnızlık içerisinde hisseden çocuklar, tahliye sonrasında gerçek yalnızlığa mahkum olurlar (ünal,1999:12).

Bu gerekçeler ışığında çocukların tahliye sonrası topluma kazandırılması konusunda çalışan kuruluşlar ve konu ile ilgili uzmanların çalışmaları incelendiğinde tümünün çocuklara verilecek destek konusunda aşağıdaki noktalarda birleştikleri görülmektedir (A.B.,2001:46;A.B.,2002:77;Şahin,2002).

- Tahliye sonrası destek ve rehberlik hizmetleri devlet tarafından organize edilmelidir.

- Tahliye sonrasında çocuklara sunulacak koruma ve yardım hizmetleri zorunlu olmalıdır.

- Yargılama sürecinin her aşamasında olduğu gibi tahliye sonrasında da görev alacak tüm kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliği olmalıdır.

- Çocuğa ve ailesine ekonomik destek (kalacak yer, iş vs.) sağlanmalıdır.

- Çocuklara okul-meslek seçiminde ve eğitimin sürdürülmesinde uzman rehberlerin denetiminde eğitim desteği sağlanmalıdır.

- Sağlıklı ve mutlu bir nesil yetiştirebilmek için bu çocuklara yaş ve gelişim özelliklerine uygun sağlık desteği verilmelidir.

- Çocuklara oturduğu bölgede, zorunlu hallerde başka bir bölgede gerekli sosyal destek sağlanmalıdır.

Konuya ilişkin yasal düzenlemeler henüz gerçekleşmemiş olsa da sunulan bu öneriler suça yönelmiş çocuklarla ilgili tüm kurum ve kuruluşların özverili çalışmaları sayesinde koşulların elverdiği ölçüde gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak farklı ülkelerdeki uygulamalar dikkate alındığında yürütülen çabaların ve gelişmelerin henüz başlangıç aşamasında olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada hukuksal çerçevenin dışında çocuğun gelişim ilkeleri dikkate alınarak suça yönelmiş çocukların topluma kazandırılmasında, hedefe ulaşmayı sağlayabilecek faaliyetler çeşitli başlıklar altında ele alınmaya çalışılmıştır.

SUÇA YÖNELMİŞ ÇOCUKLARIN TOPLUMA KAZANDIRILMASINA YÖNELİK FAALİYETLER

Geleceklerini güven altına almak isteyen toplumlar, hangi yaşta ve durumda olursa olsun tüm çocuklara sahip çıkarak iyi bir nesil yetiştirmek zorundadırlar (Balo,1995:189). Bu nedenle tahliye sonrası

yürütülen çalışmalar üzerinde titizlikle durulması ve çocuklar hakkında özenle kararlar alınması daha önemli hale gelmektedir.

Tahliye Sonrası İçin Hazırlık Faaliyetleri

Hapis cezasının ya da özgürlüğü yok edici başka bir uygulamanın amacı ve gerekçesi, çocuğun toplumla yeniden bütünleşebilmesini sağlayarak toplumu suçtan korumaktır (Uluğtekin,1991:1) Bu amaca ancak, çocukların cezalarını çektiği süreçte ya da tahliye sonrasında onları yasalara uyan ve gereksinimlerini kendisi sağlayan bir birey haline getirmekle ulaşılabileceği bir gerçektir (Coyle,2002). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde belirttiği gibi fiziksel ihtiyaçlarını giderememiş bir bireyin fizyolojik ihtiyaçlar basamağından güvenlik, ait olma ve sevgi, saygı, kendini gerçekleştirme basamaklarına çıkması mümkün değildir (Akt.Dökmen,1996:104; Altıntaş vd.,2003:7). Bu nedenle çocuğun tahliyeden en az altı ay önce geçimini sağlayacak iş ve işverenle tanıştırılması gerekmektedir.

Pek çok ülkede bir gözetimci eşliğinde veya serbest olarak, çeşitli amaçlarla cezaevinden çıkabilme olanağı kabul edilmektedir. Hatta İngiltere'de tahliye öncesinde cezaevi üzerine kurulmuş küçük kulübelere nakledilen hükümlüler, burada tıpkı toplum içinde olduğu gibi kendi başlarına kalmaya ve böylece kurum personelinin denetiminden uzak, kontrolsüz yaşamaya alıştırmaktadırlar (Şahin,2002). Özellikle çocuklarda tahliye öncesinde yapılacak bu tür bir çalışma ile çocuklara sorumlu özgürlük bilinci aşılanarak topluma uyum sağlayan, karşısındakini anlayabilen, kendi kararlarını cesaretle alıp-uygulayabilen bağımsız bireyler yetiştirmek mümkün olacaktır. Çocukları tahliye öncesinde çalışmaya hazırlamak ve onlara sonraki dönemde kalacakları güvenli bir yer sağlamak maddi yardım sağlanmasından daha önemlidir. Tahliye sonrası kurumlar, çalışanları ve hizmetleriyle tahliye öncesinde tanışan çocukların özgür yaşamdaki adaptasyonunun daha kolay sağlanabileceği de bir gerçektir. Bu nedenle tahliye öncesi buluşmaların; kurum ziyaretleri, kurumlarda görev

alma ve düzenlenen eğitici ya da eğlendirici etkinliklere katılma şeklinde düzenlenebilmesi büyük önem taşımaktadır.

Tahliye Sonrası Faaliyetler (Kurum Hizmetleri)

özellikle tahliye sonrasında çocuğun düzenli ve uygun bir çevre içine girmesinin sağlanması, çocuğun topluma kazandırılması açısından önemlidir. Eğer suça iten neden çevre ise, aynı ortama geri dönen çocuk, kısmen çözülmüş ya da hiç çözüm getirilmemiş sorunları ile tek başına kalacaktır (Şahin,2002). Bu nedenle tahliye sonrası normal yaşama geçiş sürecinde çocukların içinde buldukları kritik gelişim dönemleri de dikkate alınarak, uygun yaşam koşullarının sağlanması ya da çocuğun tek başına bu şartları sağlayabilecek duruma getirilmesi gerekmektedir. Tahliye sonrası korumanın bir yıl süreyle zorunlu olduğu İngiltere örneği gibi ülkemizde de hem çocuklar hem de yetişkinler için bu şekilde zorunlu bir koruma süreci sağlanabilmelidir.

Bu amaçla, her ilde suç istatistiklerindeki çocuk suçlu oranları dikkate alınarak, suça yönelen çocukların rehabilitasyonu ve topluma kazandırılması için profesyonel tarzda bir yaklaşım gösteren tahliye sonrası eğitim kurumlarının açılması büyük önem taşımaktadır. Pek çok ülkede örneği olan bu tür uygulamaların biri de Avusturya'da, tahliye sonrasında bireyleri geçici olarak barındıran ve kurumlara bağlı olan misafirhaneler şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Şahin,2002). Ülkemizde de tahliye sonrası gidecek yeri olmayan çocuk ve gençlerin alınarak akademik ve mesleki eğitimlerini sürdürdükleri "Fatma Üçer Öğrenci Evi" gibi başlıklarla hayata geçirilebilecek kurumlar mümkün olduğu ölçüde her ilde açılmalı ve işleyişi dışında devlete bir yük getirmemesi için giderleri de yine gönüllü kişi ya da kurumlarca sağlanabilmelidir. Bu kurumların dışında çocuğun suç ve kişisel özellikleri dikkate alınarak koruyucu aile yanına yerleştirme olanakları da mümkün olmalı, bu çocukların toplumla bütünleşmesinde aileler etkin çabalar için teşvik edilmelidirler.

Çocuğun özgür bir ortamda topluma uyum ve

rehabilitasyonunu sağlama amacını gerçekleştirmeye çalışacak bu kurumların, tahliye sonrasındaki çalışmaların yargılama sürecinin bir devamı olmadığını ve bu aşamadaki çalışmaların bireysel özgürlük esasına dayandığını gösterecek nitelikte düzenlenmesi önemlidir. Konuya ilişkin çalışmalar yürüten pek çok uzmanın görüşü de tahliye sonrasında yürütülecek çalışmaların adalet bakanlığı dışındaki bir kurum tarafından sağlanması şeklindedir. Bu nedenle, çocuk suçluluğunun temelini oluşturduğu düşünülen eğitim sorunları da göz önüne alındığında, çocukların sosyalleşme sürecine destek olacak bu kurumların yönetiminin bir eğitim kurumu tarafından üstlenilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada anlaşılabilirliği açısından tahliye sonrası eğitim kurumu şeklinde adlandırılmış olan bu kurumların, toplum tarafından kolayca benimsenebilmesi ve hizmetin sunulacağı çocukların kuruma adaptasyonunun sağlanabilmesi için gençlik evi, gençlik misafirhanesi, gençlik yurdu gibi isimlerle adlandırılması daha uygun olacaktır. Ayrıca bu eğitim kurumlarında kadrolu olarak görev yapacak çocuk gelişim uzmanı, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve diğer eğitim uzmanlarının dışında sadece kurumun güvenliğini sağlayacak görevliler bulunmasının da bu adaptasyon sürecinde önemli bir yeri vardır. Bu görevlilerin hiçbir şekilde çocuklarla iletişime girmeyerek, onlarda halen tutuklu olduğu hissini uyandıracak bir görev almaması gerekmektedir.

Tahliye sonrası eğitim kurumu olarak adlandırılan misafirhanelerde kalış süresi, çocuğun yaşamını sağlıklı ve mutlu bir şekilde devam ettirebileceği koşullar sağlanmadıkça ya da çocuk kendini hazır hissetmedikçe sona erdirilmemeli, kurumun fiziksel kapasitesi elverdiği ölçüde bu süre uzatılabilir. Bu kurumlar çocuklar için özgürlüğü yok edici ya da sınırlandırıcı bir nitelikte olmamalıdır. Elbette ki grupla yaşamda uyulması gereken, başkalarının haklarının çiğnenmesine izin vermeyecek kurallar burada da olacaktır. Hatta çocuklar çalıştıkları işlerden elde ettikleri paranın bir bölümünü buradaki masrafları ve sosyal aktiviteleri için kullanacaklardır.

Ancak bu kurumlar hiçbir zaman hazır ve kolay yaşamın sunulduğu mekanlar haline dönüşmemelidir. Kısaca her çocuğun sorumlu özgürlük anlayışı içinde buradaki yaşamı hak etmesi gerekmektedir.

Çocukların çevrelerinde ve devam ettikleri eğitim kurumlarında etiketlenme gibi olumsuz davranışlara maruz kalarak, yaşam boyu cezalandırılmalarını önlemek için kurumların isimlerinde gösterilen titizliğin çocuklar içinde gösterilmesi şarttır. Bu nedenle yasal düzenlemelerin elverdiği ölçüde (zorunlu makamlar dışında) çocukların sabıkasız olarak kabul edilmesi ve özellikle eğitim kurumlarında bu çocuklara olan merak ve ilginin korunmaya muhtaç çocuklar gibi bir sınıflandırmayla giderilmeye çalışılması gerekmektedir.

Tahliye sonrası eğitim kurumlarında, çevre özellikleri dikkate alınarak çocuk suçluluğunu ortadan kaldırmaya yönelik etkili plan, program ve stratejiler geliştirebilmek amacıyla, tahliye öncesi ve sonrasında çocuklarla ilgili gerçek verilerin toplanmasını ve analizini sağlayan, diğer yargı sürecindeki araştırma bürolarıyla eşgüdüm içerisinde çalışacak bir araştırma bürosu bulunmasının büyük yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Çocukların gereksinimleri, sorunları ve bunların önceliklerinin belirlenmesi de bu bürolar tarafından yapılabilir ve sonuçlar uzman ekip tarafından değerlendirilebilir.

Kurumların Çocuk Gelişimi ve Eğitimiyle ilgili Faaliyetleri:

Günümüzde tahliye sonrasında eğer çocuk isterse ya da bir problemle karşılaşırsa başvurması halinde sosyal, ekonomik ve psikolojik yardım alabilmektedir. 2002 yılında tahliye sonrası yapılan 452 başvurudan, 241'i için vakıflara yazı yazılmış, ancak 70'i için maddi yardım sağlanmış, 183 kişiden 123'ü işe yerleştirilmiştir

(www.adalet.gov.tr/taal/ctegm.htm).

Çoğunlukla ekonomik kaynaklı sebeplerden her geçen gün sayıları artan suça yönelmiş çocukların, tahliye sonrası içine girecekleri çevrenin önceki çevre şartlarıyla aynı, hatta daha da kötü olacağı bir gerçektir. Bu nedenle tahliye sonrasında çocuğun

başvurusu beklenmeden, mümkün olduğunca tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir duruma getirilmesi sağlanmalı ve tahliye sonrası eğitim kurumları aracılığıyla bu destek mecburi hale getirilebilmelidir. Çocuklara gelişimleri ve yetenekleri göz önüne alınarak, tahliye öncesi ve sonrası verilecek nitelikli mesleki eğitim, çocukların topluma faydalı, üretken, yaratıcı, geçimlerini kimseye muhtaç olmadan çalışarak kendi emekleriyle temin eden bireyler olmalarını sağlayacaktır.

Tahliye öncesi ve sonrası çocukların karşılaşacağı duygusal sorunları aşabilmelerinde psikolojik destek önemlidir. Bu nedenle ister çocuk ister yetişkin olsun toplumun eski hükümlüye karşı olan tutum ve davranışlarının olumlu olması sağlanmalı, bunun öncelikle toplumun kendi yararına olacağı düşüncesiyle, sadece hükümlü değil toplumunda bu konuda eğitimi sağlanabilmelidir.

Eğitim hizmetlerinin yapılandırılması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde kişisel rehberlik hizmetleri, eğitimin kendisi kadar önemlidir. Çocuğun, sürekli gelişim halinde olduğu varsayımından hareketle, farklı gelişim aşamalarında gerekli gelişim görevlerinin başarıyla ileriki dönemlere çocuğun daha iyi hazırlanabileceği muhakkaktır (Altıntaş vd.,2003:109). Bu nedenle çocuklara bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak, kişisel ve gelişimsel rehberlik hizmetlerinin sunulması gerekmektedir.

Bu kurumlarda kaldıkları süre içerisinde yaşlarının elverdiği ölçüde örgün ve yaygın eğitim kurumlarından yararlanan çocuklara, bilişsel, sosyal ve duygusal becerilerini geliştirme, mesleki beceriler edinme fırsatlarının sunulması da büyük önem taşımaktadır. Ayrıca okul ve çalışma saatlerinin izin verdiği ölçüde planlı ve programlı boş zaman aktivitelerinin gerçekleştirilmesi, çocuk-aile, çocuk-arkadaş ve çocuk-okul/iş ilişkilerinin mümkün olduğunca desteklenmesi çocukların sosyal yaşama aktif bir şekilde katılabilmeleri için gereklidir (Lotz et al.,1985:385; Zulliger,2000).

Yapılan araştırmalar suç işleme ile empatik ilgi ve beceri arasında bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Chlopan ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada (1985) suç işlemiş kişilerin empatik ilgi ve becerilerinin suç işlememiş bireylere oranla daha düşük olduğu belirtilmiştir. Empati kurabilen bireylerin topluma daha kolay uyum sağlayabilecekleri, topluma uyum sağlayabildikleri için de empati kurma becerileri ve ilgilerinin daha gelişmiş olabileceği muhakkaktır (Akt.Dökmen,1996:150) Bu nedenle, tahliye öncesi ve sonrasındaki eğitim faaliyetlerine mutlaka iletişim becerileri ve empati eğitiminin de dahil edilmesi gerekmektedir.

Her birey günlük yaşamında kendisi, ailesi, okulu, işi ile ilgili pek çok problemle karşı karşıya kalır ve bunlara kendi bilgi-becerileri doğrultusunda çözümler bulmaya çalışır (Goffin ve Tull,1985:29). Suça yönelmiş çocukların pek çoğunun problem çözme becerisi konusunda başarısız olmalarının içinde buldukları duruma yol açtığı düşünülmektedir. Bazı ülkelerde bu çocuklara problem çözme becerilerine ilişkin eğitim verildiği bilinmektedir, rneğin ABD'de tahliye edilecek hükümlülere uzman bir sosyal çalışmacının idaresi altında ve küçük gruplar halinde, onları serbest yaşamda bekleyen problemler ile çözümlerinin tartişıldığı konferanslar verilmekte ve toplumsal yaşamdaki kuralları kapsayan filmler gösterilmektedir (şahin,2002). Ülkemizde de yaşamlarının erken döneminde herhangi bir nedenle kişisel ve sosyal problemlerini çözmede başarısızlığa uğramiş çocukların, tahliye öncesi ve sonrasında genel problem çözme becerileri konusunda eğitilmeleri gerekmektedir. Bu sayede çocukların çevreye uyum sürecinde daha başarılı olabilecekleri düşünülmektedir.

Toplumun ocuk hakları ve korunması konusunda bilgilendirilmesi kadar, çocukların kendi hakları konusunda bilgilendirilmeleri de özel bir önem taşımaktadır. Zira uygulamalardaki gerçek değişim, çocukların hak ve ödevlerini sahiplenmelerine olanak verecek bilgi ve bilinçle donatıldıkları zaman sağlanabilecektir (Akyüz,2000: 646). Bu nedenle çocuklara

erken yaşlardan itibaren hak ve ödevler konusunda yapılacak bilgilendirme çabalarının, tahliye sonrası sürdürülen eğitim faaliyetleri içerisinde de yerini alması gerekmektedir.

Anne-baba-ocuk ilişkileri çocukların yeterli ya da yetersiz toplumsallaşmasında, dolayısıyla suçlu davranışın ortaya çıkmasında önemli rol oynar. Bu ilişkilerde, anne babanın çocuğuna bakım ve eğitimini içeren davranışları ve çocuğun bu davranışlara ilişkin algısı toplumsallaşma sürecinde temel teşkil eder (Uluğtekin,1991:56; Onur,1997: 125;nal, 1999:18). Suç işlemeyi alışkanlık haline getirdiği tespit edilen çocukların bu durumlarının aileleri tarafından bilindiği, hatta bazı aileler tarafından bu yönde teşvik edildikleri gözlenmektedir. Bu nedenle çocukların suça yönelmesinde önemli bir etken olan ailelerin, üniversitelerin ocuk gelişimi ya da ilgili diğer bölümlerince hazırlanacak ücretsiz ebeveyn eğitim programlarına katılımlarının sağlanması gerekmektedir, ülkemizde yaklaşık 20 yıldır niversiteler ve bazı kuruluşların işbirliğiyle yapılan ve gün geçtikçe yaygınlaşan ebeveyn eğitim programlarının başarılı sonuçları da dikkate alındığında uygulanacak bu tür programlarla, özellikle tekrarlayan suların önemli ölçüde azalacağı düşünülmektedir. Bu eğitim programları dışında ocuk ve ailesine bir kereye mahsus olmayan, düzenli aralıklarla ya da ihtiyaç duyulduğunda gerçekleştirilecek bireysel danışmanlık hizmetlerinin sunulması da büyük yarar sağlayacaktır.

Sonuç olarak, çocukların eğitimsel ve sosyal ihmali nedeniyle ortaya çıkan yanlış davranışlarını düzeltmek, onların taşan ve tahrip edici bir hal alan enerjilerini olumlu yöne kanalize etmek, topluma sorumluluk sahibi bireyler olarak katılmalarını sağlamak hem çocukların hem de toplumun korunması açısından çok önemlidir. Bu çalışmada vurgulandığı gibi çocukların tahliye sonrasında yeniden aynı ortama dönmesi, onu suça teşvik eden koşullarla yeniden yüz yüze gelmesi, kişisel ve sosyal problemlerini çözmede, fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamada desteksiz bırakılması, çevresi ve ailesi tarafından dışlanması gibi durumlar çoğu kez çocuğun yeniden suç işle-

yerek ıslahevine ya da tutukevine dönmesiyle sonuçlanmaktadır. Bu nedenle çocukların hazırlıksız olarak topluma dönmeleri engellenmeli ve her çocuğun sevgi, şefkat ve anlayış görme, yeterli beslenme ve parasız eğitim alma, oyun ve eğlence, yardım görmede öncelik tanınma, kendisini ilgilendiren konularda görüş bildirme haklarına sahip olduğu düşüncesi akıldan çıkarılmamalıdır.

Kaynaklar

---

1. Adalet Bakanlığı. (2001). **A.B.Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Gözetimi Altındaki Çocuklara İlişkin Hizmetlerin Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Diğer Uluslararası Belgelerle Uyumlu Olarak Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Arama Konferansı Raporu**, 18-21 Ocak, Ürgüp.
2. Adalet Bakanlığı. (2002). **A.B. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Gözetimi Altındaki Çocuklarla Çalışan Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapasitelerini Artırma Etkinliği**, 14-18 Kasım, Hakimevi, İstanbul.
3. Akyüz,E. (2000). **Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması**. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları:3395.
4. Altıntaş,E. ve Diğerleri. (2003). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik** (Ed.G.Can).Pegem A Yayıncılık, 3.Baskı,Şubat.
5. Balo,Y.S. (1995). **Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
6. Coyle,A. (2002). **Cezaevi Yönetimine İnsan Haklarını Göz önüne Alan Bir Yaklaşım**. **International Centre For Prison Studies**, London,United Kingdom.
7. Dökmen,ü. (1996). **İletişim Çatışmaları ve Empati**, Sistem Yayıncılık:21,Geliştirilen Kitaplar:3, Kasım.
8. Goffin,S.A.,Tull,C.O. (1985). **Problem Solving. Young Children**, March:28-32.
9. Kepenekçi,Y.K.,özcan,A.Y. (2001). Okullarda Çocuk Suçluluğunun önlenmesi, **I.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve önleme Çalışmaları Sempozyumu**, 29-30Mart,Ankara,255-277
10. Lotz,R.,Poole,E.D.,Regoli,R.. (1985). **Juvenile Delinquency and Juvenile Justice**. Random House, Inc,New York.
11. Onur,B. (1997). **Gelişim Psikolojisi Yetişkinlik-Yaşlılık-ölüm**. imge Kitabevi Yayınları.4.Baskı, Mayıs.
12. özkök,P. (1996). **Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler**. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
13. Şahin,C. (2002). **Tahliye öncesi ve Sonrası Hükümlüye ve Eski Hükümlüye Yardım**.**15.Hukuk ihtisas Semineri.22-24 Mart,Ankara**.www.feridunyenisey.com/15-hukuk-cumhur.htm.
14. Uluğtekin,S. (1991). **Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma**. Bizim Büro, Ankara.
15. ünal,H.ö. (1999). **Ailesi Göç Etmış Tutuklu Çocukların Uyumsal Davranış özelliklerinin incelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. istanbul üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
16. Zulliger,H. (2000). **Suçlu Çocuklar ve Çocuk Mahkemeleri**. <http://ilim2000.com/kitaplar>.
17. www.adalet.gov.tr/taal/ctegm.htm.